

FOKUS NA
MODERNIZAM:
SPENS

Katalog izložbe
Fokus na modernizam: Spens

Društvo arhitekata Novog Sada,
26.12.2019-31.1.2020.

Autori koncepta i kustosi izložbe :
Dragana Konstantinović, Maja Momirov, Slobodan Jović, Aleksandar Bede

Tehnička obrada i priprema arhivskog materijala:
Slobodan Jović

Organizatori:
Društvo arhitekata Novog Sada
www.dans.org.rs

Baza - platforma za prostorne prakse
mismobaza.org

Projekat je podržan od strane
Gradske uprave za kulturu Grada Novog Sada

Urednici kataloga:
Maja Momirov, Dragana Konstantinović, Aleksandar Bede, Slobodan Jović

Autor teksta: Dragana Konstantinović

Autor fotografija korišćenih u katalogu: Maja Momirov

Dizajn kataloga i tehnička obrada:
Slobodan Jović

Recenzent:
dr Miljana Zeković

Izdavač:
Društvo arhitekata Novog Sada
(www.dans.org.rs)
Novi Sad, 2020.

ISBN: 978-86-81662-00-7
Elektronsko izdanje

KATALOG IZLOŽBE

FOKUS NA
MODERNIZAM:
SPENS

Gradski sportski centar Vojvodina
1978-(1981)-1990.

Sportsko-poslovni centar „Vojvodina“,
radna organizacija (1983)
Spens

Autori:
Prof Živorad Janković, prof. Branko Bulić
Saradnik:
Duško Bogunović

Institut za arhitekturu i urbanizam
Arhitektonsko-urbanističkog fakulteta u
Sarajevu

Izložba Fokus na modernizam: Spens, nastavlja javno predstavljanje istraživačkog projekta Jugoslavenski modernizam u Vojvodini, kojim se identifikuje, valorizuje i (re)pozicionira arhitektura druge polovine 20.veka na ovim prostorima. Za razliku od prethodne dve izložbe, koje su se bavile arhitekturom Novog Sada kroz dva perioda, 1950-1970 (održana od 23.marta do 9.aprila 2017.godine u Muzeju savremene umetnosti Vojvodine) i 1970-1985 (održana od 26.decembra 2018. do 15.januara 2019.godine, u Istorijskom arhivu grada Novog Sada), ova izložba posvećena je jednom objektu Novog Sada, Sportskom i poslovnom centru „Vojvodina“, novosadskom Spensu.

Razlozi za ovakav fokus su višestruki. Iako je Fokus II uključivao i ovaj objekat, učinilo nam se da smo preneli samo fragment njegove složene i višeslojne priče, te da je sam objekat indikativan za niz pojava u savremenom kontekstu.

Spens je poslednjih godina u žiži medijske debate oko njegove sudbine, gde su mogućnosti za rekonstrukciju i rušenje podjednako izvesne. Označen kao "gradski gubitaš", Spens pitanje svoje budućnosti vezuje za domen finasijske održivosti i mogućnosti da se samofinansira iz komercijalnih sadržaja koji su se tokom četiri decenije njegovog postojanja udvostručili. Ovaj proces stihijske komercijalizacije njegovih „praznih“ holova, koji su projektovani za prijem gotovo 20.000 gledalaca, doveo je do sukcesivnog urušavanja njegove slike kao značajnog gradskog prostora, posvećenog ne samo sportskim dešavanjima, nego životu ljudi. Zbog toga, verujemo, neophodno je rehabilitovati suštinske vrednosti njegove arhitekture, koja je anticipirana s idejom da se ostvari novi kvalitet urbane sredine, te da se sam objekat, svojim ostvarenjem, uspostavi kao „mera novosadskog urbaniteta“. U tom smislu, on predstavlja tu izrazitu lokalnu temu, kojom je trajno povezan sa njegovim građanima – graditeljima, i sredinom koju je trajno urbanizovao.

Druga bitna tema je njegovo posmatranje na nivou regionalnog postignuća jugoslovenske arhitekture kraja sedamdesetih godina. Tu, Spens stoji u konstelaciji Jankovićevih projekata, izvanrednih megastruktura, koje je rasejao po prostoru bivše Jugoslavije, udružujući se sa različitim kolegama, iz svoje sredine, ili iz sredina u kojima je gradio. Pozicija Instituta za arhitekturu i urbanizam iz Sarajeva bila je već utvrđena uspesima prethodnih projekata, kada je isti odabran za ovaj posao. Arhitekti Janković i Bulić ovaj zadatak ostvarili su nadgrađujući iskustva prethodnih, stavljajući kompleksan i zahtevan program pod jedan krov, izlomljen i prepoznatljiv, a pod kojim se skrio čitav splet novih javnih gradskih prostora – ulica, trgova, pasarela i prostora za pešački predah. Ovi tokovi „usađeni“ su u sistem postojećih urbanih pravaca pešaka, i omogućili su objektu život kada su njegovi prethodnici već bili osuđeni na prazne i napuštene trgovinske prostore, oronule sportske dvorane, i tokove koji su ih ostavili izvan suštinskih potreba njegovih korisnika. Vitalnost Spensa počiva na uspehu njegovih graditelja da prepoznaju vrednosti mesta na kojem su gradili i veštini da se struktura „prilagodi postojećim prirodnim tokovima“, te „da ih prihvati, propusti ili usisa lako i ugodno i na pravom mestu“².

²

Gradski sportski centar "Vojvodina"-obrazloženje projekta.

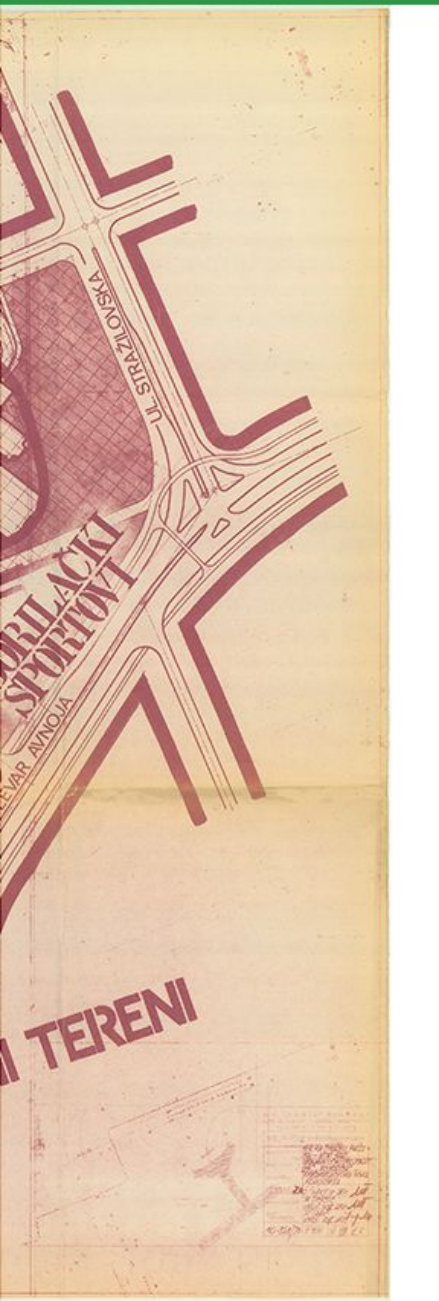
Sarajevo: Institut za arhitekturu i urbanizam Arhitektonsko urbanističkog fakulteta Sarajevo i "Monter" Split, 1978.

Kako bi se razumele sve ravni njegove složenosti i značaja, Fokus na Spens realizovan je kao istraživački projekat. Kroz ovaj postupak samo je osvetljen segment njegove dinamične istorije – intenzivnog nastanka za potrebe organizacije 36.Svetskog prvenstva u stonom tenisu (SPENS 81), zatim višegodišnje gradnje, uspešnih programa, takmičenja, treninga, ali i transformacija i promena u vremenu burne društveno-ekonomske tranzicije. Otkrivanje njegove originalne strukture bio je uvid u jedinstvene projektantske koncepcije promišljanja i stvaranja ovog kompleksnog dela – svojevrsne arhitektonske utopije u kojoj je svet sporta zapravo refleksija ostvarenog društvenog i ekonomskog standarda Novosađana, koji su četiri decenije transformisali svoje mesto iz varošice u grad.

Takođe, bilo je nemoguće ne razmišljati o njegovoj budućnosti, zaboravljenim potencijalima „maksimalno kondenzovane megastrukture“, usidrene u postojeće i novonastale kontekste, kojoj je potreban pravi podsticaj da se na iste adaptira i ostvari nove kvalitete.

Izložba i prateći projekti rezultat su saradnje Društva arhitekata Novog Sada, Baze-platforme za prostorne prakse, kao i ishodi studio-projekta Spens, realizovanog 2018/2019 godine, na Departmanu za arhitekturu i urbanizam Fakulteta tehničkih nauka, pod mentorstvom dela autorskog tima. Svi ovi fragmenti doprinos su stvaranju celovite slike jednog od najznačajnijih objekata modernizacijskih procesa grada, zahvaljujući kojim je Novi Sad postao moderni grad.

EKSPONATI

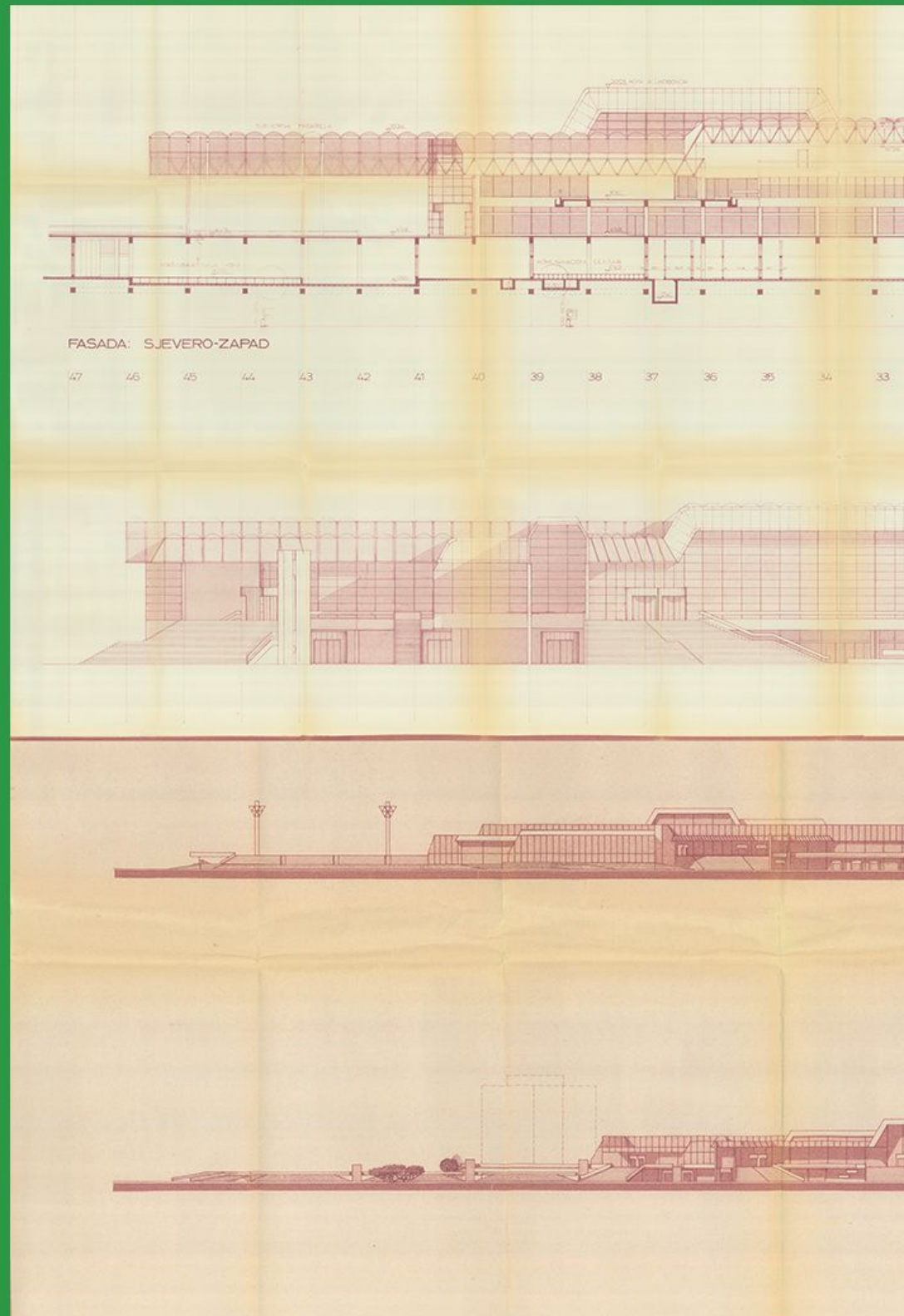

A
URBANISTIČKA ŠEMA KOMPLEKSA, 1978.
"URBIS" ZAVOD ZA URBANIZAM, INFORMATIKU I GRAĐEVINARSTVO, NOVI SAD
OOUR URBANIZAM
IZVOR: SPC VOJVODINA / TEHNIČKI ARHIV

B

PRESEK I IZGLEDI OBJEKTA

ŽIVORAD JANKOVIĆ, BRANKO BULIĆ
INSTITUT ZA ARHITEKTURU, URBANIZAM I PROSTORNO PLANIRANJE
ARHITEKTONSKOG FAKULTETA U SARAJEVU
IZVOR: SPC VOJVODINA / TEHNIČKI ARHIV

C1

SITUACIJA KOMPLEKSA

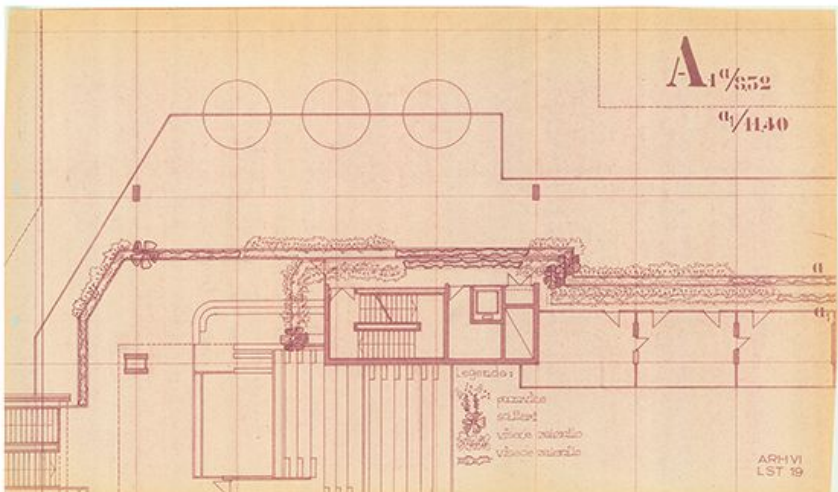
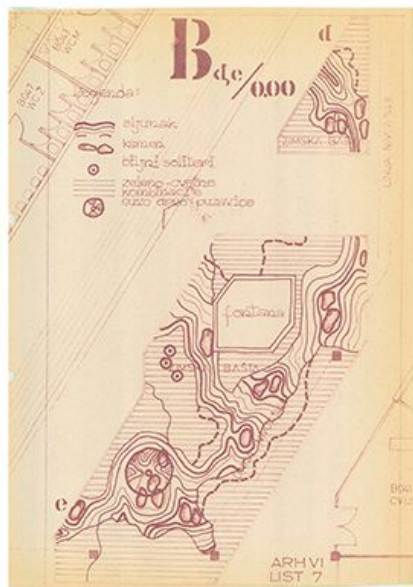
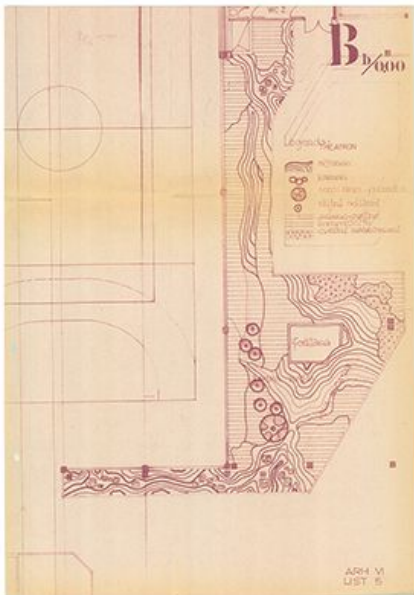
ŽIVORAD JANKOVIĆ, BRANKO BULIĆ

INSTITUT ZA ARHITEKTURU, URBANIZAM I PROSTORNO PLANIRANJE

ARHITEKTONSKOG FAKULTETA U SARAJEVU

IZVOR: SPC VOJVODINA / TEHNIČKI ARHIV

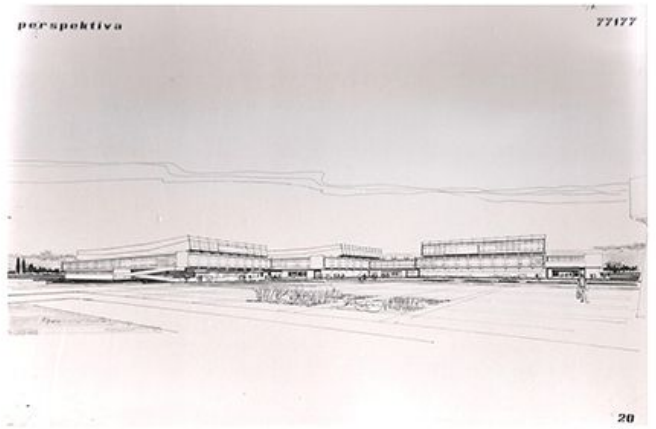
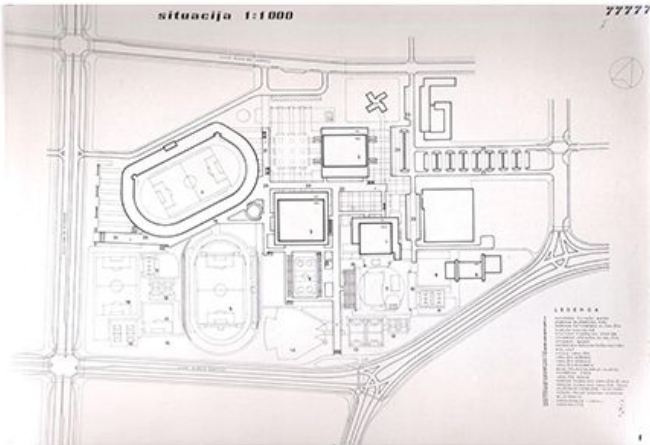
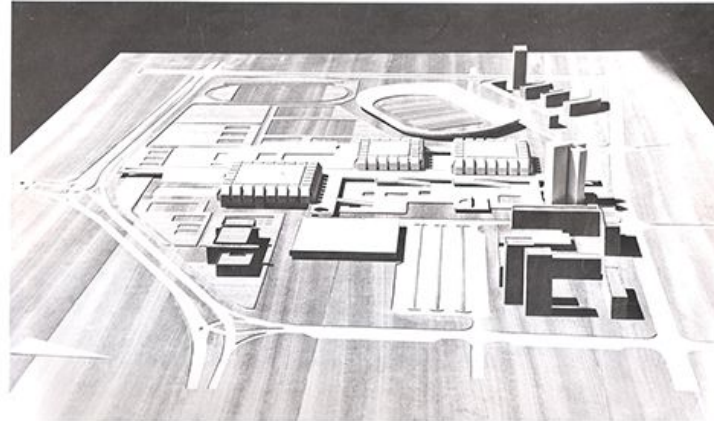
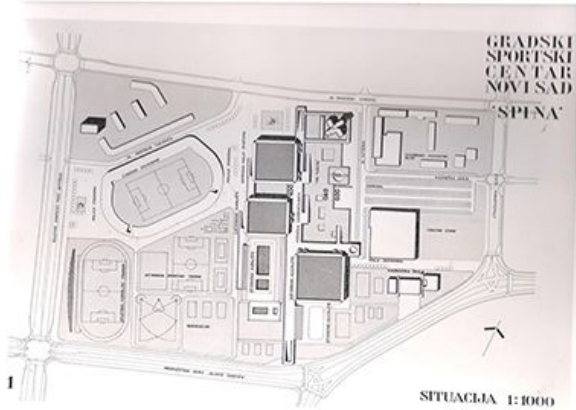
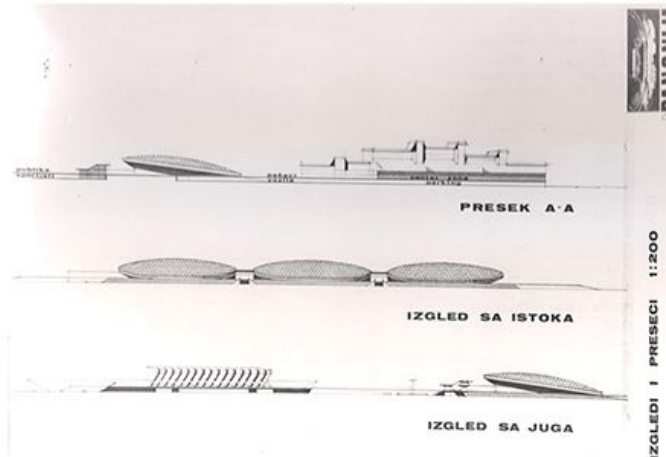
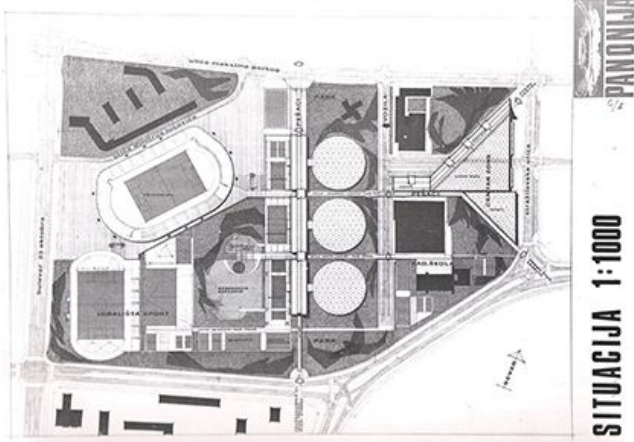
PROJEKAT OZELENJAVANJA
MIROSLAV KOVAČIĆ, DUŠANKA MILUTINOVIĆ, ALEKSANDAR KOMAROV
INSTITUT ZA ARHITEKTURU, URBANIZAM I PROSTORNO
PLANIRANJE ARHITEKTONSKOG FAKULTETA U SARAJEVU
IZVOR: SPC VOJVODINA / TEHNIČKI ARHIV

C2

PROJEKAT OZELENJAVANJA

MIROSLAV KOVAČIĆ, DUŠANKA MILUTINOVIĆ, ALEKSANDAR KOMAROV
INSTITUT ZA ARHITEKTURU, URBANIZAM I PROSTORNO PLANIRANJE
ARHITEKTONSKOG FAKULTETA U SARAJEVU
IZVOR: SPC VOJVODINA / TEHNIČKI ARHIV

D KONKURSNI RADOVI

IDEJNO URBANISTIČKO-ARHITEKTONSKO REŠENJE KOMPLEKSA GRADSKOG SPORTSKOG CENTRA U NOVOM SADU
IZVOR: ARHIVA MUZEJA SAVREMENE UMETNOSTI VOJVODINE / LIČNA ARHIVA VLADIMIR MITROVIĆ

KONKURSNI RADOVI
IDEJNO URBANISTIČKO-ARHITEKTONSKO REŠENJE
KOMPLEKSA GRADSKOG SPORTSKOG CENTRA U NOVOM
SADU
IZVOR: ARHIVA MUZEJA SAVREMENE UMETNOSTI
VOJVODINE / LIČNA ARHIVA VLADIMIR MITROVIĆ

RASPISIVAČ KONKURSA ZA IDEJNO URBANISTIČKO - ARHITEKTONSKO REŠENJE KOMPLEKSA GRADSKOG SPORTSKOG CENTRA U NOVOM SADU, SU:

- FOND ZA IGRADNJU I ODRŽAVANJE OBJEKATA ZA FIZIČKU KULTURU OPŠTINE NOVI SAD,
- ZAVOD ZA KOMUNALNU IGRADNJU NOVI SAD SA DRUŠTVOM ARHITEKATA NOVI SAD.

OČERENICI KONKURSA

RADOVI POD ŠIFRAMA:

77177 I 77777 ČIJI SU AUTORI: PETROVIĆ ČASTIMER, ARH. ZAGREB
ORLANDINI MLADEN, ARH. ZAGREB
MILOŠ BORIVOJ, ARH. ZAGREB
PETROVIĆ VLADIMIR, ARH. ZAGREB

RADOVI POD ŠIFRAMA:

"FANONIJA", ČIJI SU AUTORI: JANEK ALJANČIĆ, ARH. LJUBLJANA
HOGO PORENTA, ARH. LJUBLJANA
MILAN ŠTROJEN, ARH. LJUBLJANA
MILOS DONJERSKI, ARH. LJUBLJANA
U OBLASTI KRUGU KONKURSA RAD POD ŠIFROM "FANONIJA" JE DOBIO I NAGRAĐU

RADOVI POD ŠIFRAMA:

"AKSA" I "SPINA", ČIJI SU AUTORI: ALIKALFIĆ LIDEMIL, ARH. - SARAJEVO
IŠPEK SRETKO, ARH. - SARAJEVO

RAD POD ŠIFROM:

"DOLAP", ČIJI SU AUTORI: SAVA ŠKOTIĆ, NOVI SAD
NATKO KARIČIĆ, NOVI SAD
MIROSLAV GRUJIĆ, ARH. NOVI SAD

GRADINSKI
NAPREDAK
CENI IAR
NOVI SAD
"SPINA"

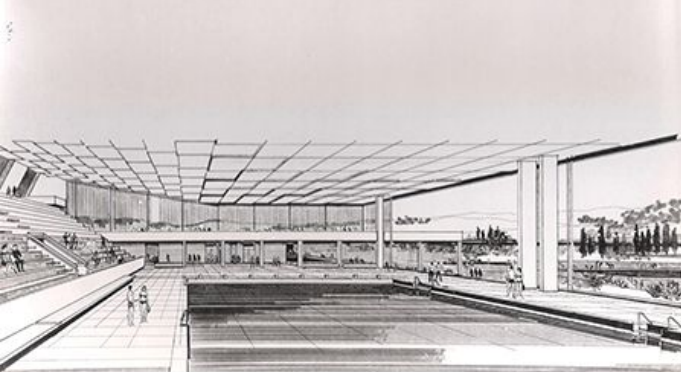
BRANJE I 200

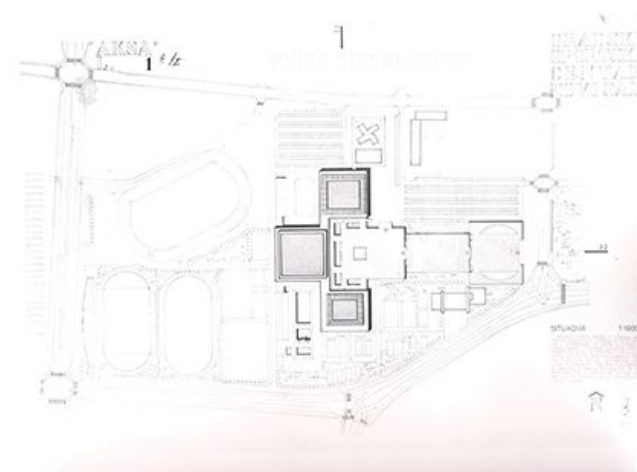
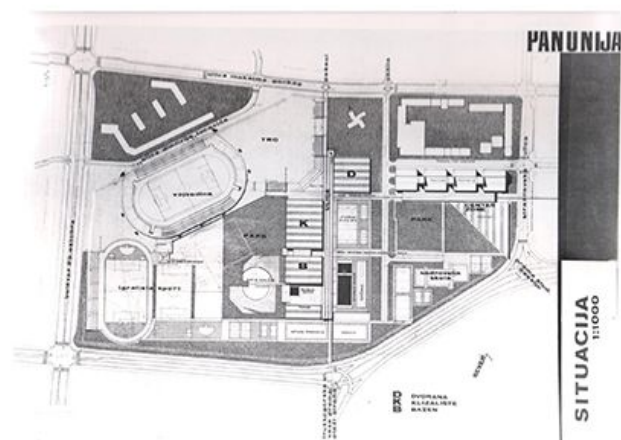

FANUK I 200

interieur zatvorenog bazena

77777

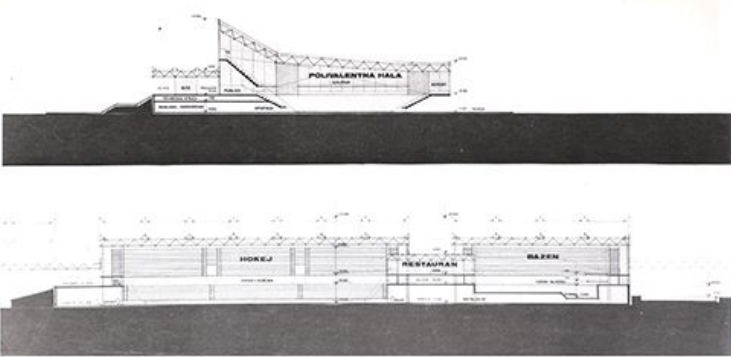
KONKURSNI RADOVI

IDEJNO URBANISTIČKO-ARHITEKTONSKO REŠENJE KOMPLEKSA GRADSKOG
SPORTSKOG CENTRA U NOVOM SADU
IZVOR: ARHIVA MUZEJA SAVREMENE UMETNOSTI VOJVODINE / LIČNA ARHIVA
VLADIMIR MITROVIĆ

KONKURNI RADOVI
 UČENO URBANISTIČKO-ARHITEKTONSKO REŠENJE
 KOMPLEKSA GRADSKOG SPORTSKOG CENTRA U NOVOM SADI
 IZVOR: ARHIVA MOZILLA SAVREMENE UMETNOSTI
 POLJAKOVIĆE / UČENA ARHIVA VLADIMIRA MITROVIĆA

PANUNJA

PRESECI
 M 1:200

OCENJIVACKI ODBOR KONKURSA ZA IDEJNO URBANISTIČKO-ARHITEKTONSKO REŠENJE
 KOMPLEKSA GRADSKOG SPORTSKOG CENTRA U NOVOM SADI

BECE BELA, POTPREDSIEDNIK OD NOVI SADA - PREDSEDNIK OCENJIVACKOG SUDA
 VASIĆ VOJISLAV, DIREKTOR ZAVODA ZA KOMBINIRANU IZGRADNJU NOVI SADA - ČLAN
 KRSTIĆ LAZAR, PREDSEDNIK SOPK-A, NOVI SADA - ČLAN
 BER ALEKSANDAR, PROF. - DIREKTOR VPK NOVI SADA - ČLAN
 SAVIĆ MILOŠ, ARH. - DIREKTOR URBANISTIČKOG ZAVODA NOVI SADA - ČLAN
 DELFIĆ SLAVKO, ARH. PROF. - IZ ZAGREBA - ČLAN
 POPOVIĆ KOSTA, ARH. IZ BEOGRADA - ČLAN
 KRSTIĆ DUŠAN, ARH. IZ NOVOG SADA - ČLAN
 VEHOVAR FRANCO, ARH. IZ LJUBLJANE, ČLAN
 NIŠTOVIĆ MILAN, ARH. IZ BEOGRADA - ČLAN
 NAJDU OTO, TEHNI. - IZ NOVOG SADA - ČLAN

INVESTITORI OCENJIVACKOG SUDA

REBA BLAGOJE, ARH. IZ NOVOG SADA
 RADOSAVLJEVIĆ RODOLJUB, ARH. IZ NOVOG SADA
 JURJIĆ IVAN, ARH. IZ NOVOG SADA

OCENA OCENJIVACKOG SUDA PO II KONKURSU

NA POMOĆI KONKURSA ZA GRADSKI SPORTSKI CENTAR U NOVOM SADI UČESTVOVALI SU DVA NAJBRANILNI
 ALTERNATIVNE JEDNOLINISKE I DVOJLINISKE KONCEPCIJE POD ŠIFRAMA "SEPIJA", "ZETINA" I "PANUNJA". PO
 PREGLEDU PRISILJENI RADOVA NIJE JE KONSTATOVANO DA JE OČEKIVANI REZULTAT DOBILJAZNA KOMPLEKSNOG
 IDEJNOG URBANISTIČKO-ARHITEKTONSKOG REŠENJA IZOSTAO.

POLASICE OD USLOVA (PRAVILNIKI) DA SE I. DODIJEVA NEKA DOCELITI, IZBI JE POSLE DETALJNOG RAZMATRA
 NJA, U PODELENJA I IZDVOJENJA NIJE IZJAVI, VEĆIŠIM GLASOVA, DOŠAO DO ZAKLJUČKA DA SE I. NAGRADE
 DODIJEVA RAZU POD ŠIFROM "PANUNJA" ČIJE SU AUTORI: JANIĆ ALJANČIĆ, RADO POPOVIĆ I MILAN STREKOSIĆ
 IŠTO JE USTANOVLJENO OBRANJENIM NOVIM RAZU ODREŠE IZJAVI, OVA ODREŠE JE DOKAZ I POKRE
 NICE DA PREDLAGAČI RAZU IMA OČIGLEDNE NEODPATAKA U FUNKCIONALNOG TESTIRANJE KONCEPCIJE
 RAZU, IŠTO ŠTO ČIJE RAZU, KAO PROJEKTORE KONCEPCIJE, PREDSTAVILA DOČIJE OŠNOVA ZA SAVREMENIJE I IŠTRAV
 NIJE REŠENJE KOMPLEKSA U CELINI.

U OŠNOVA ZA OŠNOVA OŠNOVA, NIJE IZJAVI SU IŠPOVIZILI PROF. SLAVKO DELFIĆ, DIPLOM. ING. ARH., RAZU PO
 KOVIĆ, DIPLOM. ING. ARH. I PROF. BER ALEKSANDAR.

IZDVOJENJE NIJE IZJAVI

IŠTA TRI RAZU SU PRILIKOM JEDNOLINISKE DOCELITAZNA PROBLEMA KONCEPCIJE KONCEPCIJE KONCEPCIJE
 CENTRA I TO RAZU SVOJIM KVALITETA TAKO I NIJE IZJAVI REŠENJE.

RAZU RAZU "PANUNJA" IMA IŠTRAVNE PREDNOSTI U URBANISTIČKOJ KONCEPCIJI, TA KONCEPCIJA IŠTRAVI KONCEPCIJE
 DO NEPREDSTAVITELJIVIH REŠENJA USTANOVLJENJE FUNKCIJA U KONCEPCIJI KAO I KONACIJOM IŠTRAVI KONCEPCIJE
 OŠNOVA, A RAZUČIJE RAZU - U ŠENCI - KONCEPCIJE IŠTRAVI PREDNOSTI PRED REŠENJE RAZU KONCEPCIJE
 ZA URBANISTIČKA KONCEPCIJA NE ZAKONČAVAZA, IŠ OŠNOVA NIJE IŠTRAVI KONCEPCIJE IŠTO DA SE IŠTRAVI KONCEPCIJE
 NIJE RAZUVA NE MOJE NIJE IŠTRAVI KONCEPCIJE IŠTRAVI KONCEPCIJE.

OCENA OCENJIVACKOG SUDA PO PRVOM KONKURSU

OCENJIVACKI ODBOR KONKURSA ZA IDEJNO URBANISTIČKO-ARHITEKTONSKO REŠENJE
 KOMPLEKSA GRADSKOG SPORTSKOG CENTRA U NOVOM SADI

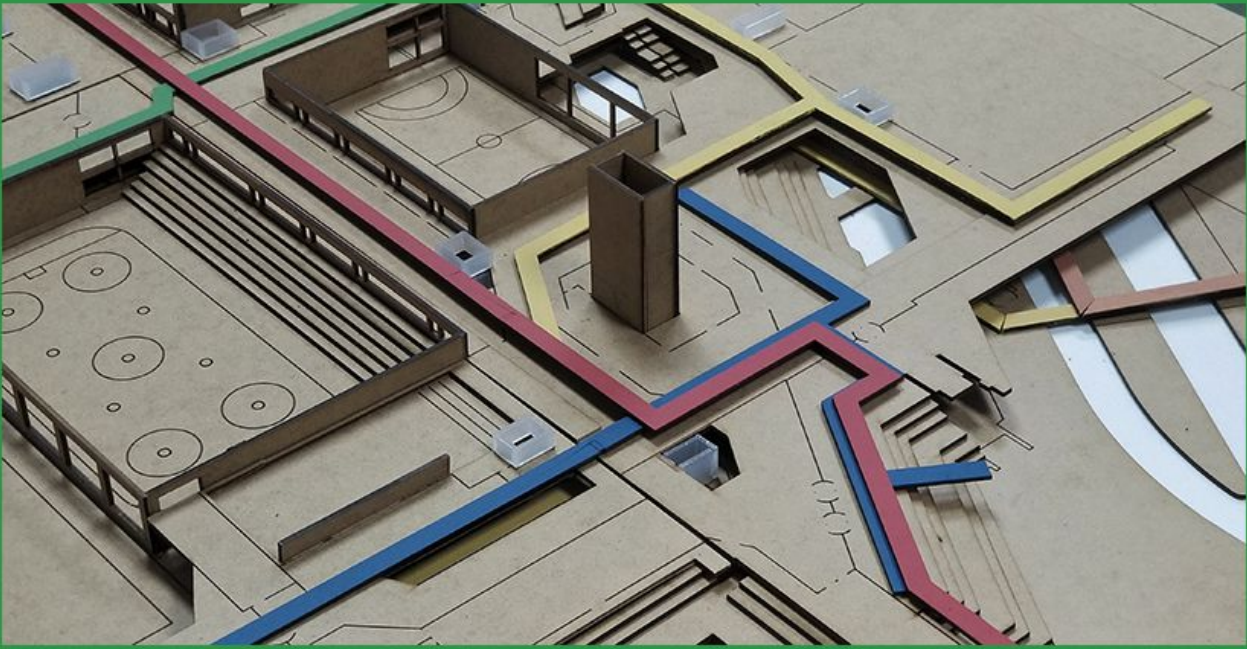
OCENJIVACKI ODBOR KONKURSA ZA IDEJNO URBANISTIČKO-ARHITEKTONSKO REŠENJE
 KOMPLEKSA GRADSKOG SPORTSKOG CENTRA U NOVOM SADI

OCENJIVACKI ODBOR KONKURSA ZA IDEJNO URBANISTIČKO-ARHITEKTONSKO REŠENJE
 KOMPLEKSA GRADSKOG SPORTSKOG CENTRA U NOVOM SADI

OCENJIVACKI ODBOR KONKURSA ZA IDEJNO URBANISTIČKO-ARHITEKTONSKO REŠENJE
 KOMPLEKSA GRADSKOG SPORTSKOG CENTRA U NOVOM SADI

Projekat Jugoslovenski modernizam u Vojvodini nastaviće da kroz istraživanje kreira moguće okvire savremenog života prostora i kuća modernističkog nasleđa.

EKSPONATI

E
STUDIO-PROJEKAT SPENS,
ARHITEKTONSKO PROJEKTOVANJE KOMPLEKSNIH PROGRAMA, 2018/2019,
DEPARTMAN ZA ARHITEKTURU I URBANIZAM FAKULTETA TEHNIČKIH NAUKA
UČESNICI STUDIJA:
FILIP PAJOVIĆ, JOVANA ĐOGIĆ, PAVLE BULATOVIĆ, ĐORĐE ŠEBIĆ, LAZAR
PETROVIĆ, MARKO BRKIĆ, AMIR RAMUSOVIĆ, ABDULAH ČAUŠEVIĆ, DAJANA
OSTOJIĆ, MILICA NINKOVIĆ, PETAR BAJUNOVIĆ, LAZAR PAVLOVIĆ, FATMA
ŠARENKAPIĆ, VAHIDA HODŽIĆ, STRAHINJA BANOVIĆ
MENTORI STUDIJA:
DR DRAGANA KONSTANTINOVIĆ, SLOBODAN JOVIĆ, MAJA MOMIROV

SPENS '81

14-26.IV.1981
NOVI SAD

© LUCIE

1D

JUGOSLAVIJA

U Galeriji DaNS-a 26.12.2019. godine u 19 časova otvorena je izložba "Fokus na modernizam - SPENS", od 20 časova održana je promocija knjige "Pejzaži potrošačke kulture u socijalističkoj Jugoslaviji".

IZLOŽBA

